

УДК 343.9:343.58
DOI 10.32782/2523-4269-2024-88-50-54

Пірго Олена Федорівна,

аспірант кафедри кримінального права та кримінології факультету № 1
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кривиницький)
ORCID: <http://orcid.org/0009-0009-1858-1046>

КРИМІНОЛОГІЧНА СИСТЕМА ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ ЖОРСТОКОМУ СТАВЛЕННЮ ДО ТВАРИН В УКРАЇНІ

У статті наголошується, що жорстоке ставлення до тварин є предметом міждисциплінарних досліджень. Проведено аналіз понять «жорстокості» та «жорстокого поводження». Встановлено, що в соціальних науках жорстокість зазвичай розглядається у тісному зв'язку з характеристиками особи, її моральними якостями та властивостями. Водночас у кримінальному праві України жорстоке поводження (яке базується на понятті жорстокості) розглядається законодавцем як спосіб вчинення злочину, тобто є складовою об'єктивної сторони кримінально караного діяння. Окреслена тріступенева система запобігання жорстокому поводженню з тваринами в Україні, з поділом заходів на загальносоціальні, спеціально-кримінологічні та індивідуальні. Підкреслюється, що основою запобігання жорстокому поводженню з тваринами є профілактична робота з конкретною особою (індивідуальний рівень запобігання злочинності).

Ключові слова: тварини, жорстокість, жорстоке поводження, кримінологічне забезпечення, запобігання.

Постановка проблеми. Значення захисту тварин від жорстокого поводження визнано та закріплено на міжнародному рівні. Європейська конвенція про захист домашніх тварин 1987 року підкреслює, що забезпечення захисту та гуманного ставлення до тварин є прямим обов'язком людини, оскільки між ними існують тісні природні зв'язки. Важливо зазначити, що завдання шкоди тваринам негативно впливає на життя людей як виду, адже все в природі взаємопов'язане. Жорстокість по відношенню до тварин свідчить про низький рівень моральності та порушує громадський порядок.

На сьогоднішній день важливо підкреслити, що тварини часто стають жертвами тестування косметичних засобів та побутових продуктів. Креми для рук, засіб від комарів і навіть туалетний папір проходять випробування на тваринах. Для проведення певних досліджень нерідко спеціально розводять тварин або виловлюють безпритульних. Відеоматеріали з цих експериментів вражають своєю жорстокістю, адже тестування косметики та інших засобів не обмежується лише нанесенням крему на шкіру; це також включає ін'єкції, примусове введення речовин під шкіру, у шлунок тощо. Сьогодні існують рішення, які можуть допомогти зменшити кількість таких жорстоких дослідів.

В умовах війни, ми також стикаємося з серйозною проблемою, пов'язаною з залишенням домашніх тварин без їжі та води, що може призвести до їх загибелі. Таке ставлення до тварин є проявом жорстокості, якщо воно не обумовлене крайньою необхідністю для збереження життя і здоров'я людей, і якщо не було можливості врятувати тварин під час евакуації.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Жорстоке ставлення до тварин є темою для міждисциплінарних досліджень. Це

підтверджується роботами науковців, які вивчали цю проблему з точки зору кримінального права, кримінології, криміналістики, міжнародного права та інших галузей. Зокрема, окремі аспекти жорстокого поводження з тваринами, в контексті аналізу злочинів проти громадського порядку та моральності, були висвітлені такими вітчизняними вченими, а саме: В. І. Борисов, Б. М. Головкін, І. А. Головка, Н. І. Зубченко, С. Г. Кулик, Є. С. Назимко, Ю. В. Орлов, Т. А. Орлова, Я. В. Охота, К. О. Полтава, І. А. Строк, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін, О. О. Шуміло та інші.

Метою статті є визначення кримінологічної системи заходів запобігання жорстокому ставленню до тварин в Україні.

Виклад основного матеріалу. Людина є представником окремої гілки еволюції, яка призвела до того, що цей біологічний вид нині вважається найбільш розвиненим. Саме людина несе відповідальність за збереження природних ресурсів планети, а також за різноманіття рослин і тварин. Ставлення людини до інших живих істот визначається через поняття «моральність».

В Україні суспільні відносини, що формують моральні основи життя, підлягають кримінально-правовій охороні. Кримінальна відповідальність за певні дії, які можуть завдати або загрожують завдати значної шкоди суспільній моральності, регулюється у розділі XII Особливої частини КК України. У цьому контексті законодавець встановив кримінальну відповідальність за жорстоке поводження з тваринами (ст. 299 КК України) [1, с. 102–103].

Курс євроінтеграції, який є пріоритетом для України, сприяв реформуванню законодавства в багатьох сферах суспільних відносин. Зміни також торкнулися кримінальної відповідальності за жорстоке поводження

з тваринами. Факти жорстокого поводження з тваринами викликають значний суспільний резонанс: від діяльності пересувних зоопарків і цирків до притягнення до відповідальності власників домашніх тварин або осіб, які знущаються над бездомними тваринами. Таким чином, оскільки суспільні відносини, що регулюють поводження з тваринами, активно реформуються, дослідження стану злочинності в цій сфері є надзвичайно актуальним [2, с. 117–118].

У науковій літературі поняття жорстокості має різні значення. Його трактують як: характеристику особи, що походить від терміна «жорстокий», який описує людину, що проявляє суворість, жорсткість, безжалісність і лють; безсердечність; рису характеру, що виявляється у заподіянні фізичних або моральних страждань іншим людям (групам осіб) та тваринам. Жорстокість може бути як метою сама по собі, так і засобом для досягнення певних цілей; морально-психологічною рисою, що протистоїть доброті, душевності та людяності. Людина, наділена такою рисою, не відчуває співчуття до інших, принижує їхню гідність і завдає болю; це також може бути характеристикою особи, яка виявляє байдужість до страждань інших або прагне завдати їм страждань; метод досягнення цілей, зазвичай з корисливих мотивів, тощо [3, с. 178–179].

У червні 2017 року були внесені перші зміни до статті 299 Кримінального кодексу України. Ця стаття була розширена з двох частин до трьох, а рівень суспільної небезпечності злочину підвищився: злочин невеликої тяжкості став злочином середньої тяжкості (ч. 2 ст. 299) та тяжким злочином (ч. 3 ст. 299). Підвищення рівня суспільної небезпечності цього злочину, а також диференціація кримінальної відповідальності, були зумовлені світовими тенденціями захисту тварин. Впровадження міжнародних цінностей у національне законодавство стало причиною ухвалення Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження гуманного ставлення до тварин» у 2017 році.

До першої частини цієї статті було додано ознаку «у тому числі безпритульними тваринами». Також було введено умисне вчинення дій, що призводять до каліцтва або загибелі тварини. Особливою формою цього кримінального правопорушення стали «публічні заклики до вчинення дій, які мають ознаки жорстокого поводження з тваринами, а також поширення матеріалів із закликами до таких дій».

На думку К. О. Полтави, законодавець допустив певні логічні помилки при формулюванні частини першої ст. 299 КК України, об'єднавши в одному нормативному акті дії з різним рівнем суспільної небезпечності. Зокрема, вказівка на безпритульний статус тварини ускладнює текст частини першої. Поняття «безпритульна тварина» визначено в ст. 1 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження». Безпритульними визнаються «домашні тварини, що залишилися без догляду людини або утворили напіввільні угруповання, здатні розмножуватися без контролю людини». Однак вказівка на здатність розмножуватися без контролю є спірною, оскільки стерилізовані тварини не можуть бути віднесені до цієї категорії. Крім того, оскільки тварини поділяються на «притульні» та «безпритульні», вказівка на статус безпритульності через словосполучення «у тому числі» порушує правила законодавчої техніки [4, с. 130–131].

Продовжуючи критичний аналіз ст. 299 КК України, слід зазначити, що на той час норма ст. 1 Закону Укра-

їни «Про захист тварин від жорстокого поводження» визначала жорстоке поводження як «знущання над тваринами, у тому числі безпритульними, що призводить до мучення, фізичного страждання, тілесних ушкоджень, каліцтва або загибелі, нацьковування тварин одна на одну та на інших тварин, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів, залишення домашніх та сільськогосподарських тварин напризволяще, а також порушення правил утримання тварин» [5]. Заклики до вчинення дій, що мають «ознаки жорстокого поводження з тваринами, а також поширення матеріалів із закликами до таких дій», не є жорстоким поводженням, зазначає Я. В. Охота, і мали б бути віднесені до привілейованого складу кримінального правопорушення або адміністративного законодавства [6, с. 374–375].

Вчені правники наголошують, що у 2017 році до ст. 299 КК України була додана частина 3. Ця частина встановлює відповідальність за дії, передбачені першою або другою частинами цієї статті, якщо вони вчинені з особливою жорстокістю, у присутності малолітніх або неповнолітніх, стосовно двох і більше тварин, повторно, групою осіб або активним способом. Такі дії класифікуються як тяжкі злочини. Варто зазначити деякі критичні аспекти, що стосуються особливо кваліфікуючих ознак, викладених у ч. 3 ст. 299 КК України. Особливо привертає увагу виділення активного способу як кваліфікуючої ознаки жорстокого поводження з тваринами. Очевидно, що такі дії можуть бути вчинені як у пасивний, так і в активний спосіб. Проте виділення активного способу як окремої ознаки виглядає зайвим, оскільки це призводить до надмірної криміналізації даного діяння [7, с. 298–299].

Порівнюючи редакції ст. 299 КК України до і після змін 2017 року, слід зазначити, що законодавець не лише уточнив об'єктивну сторону цього злочину, але й акцентував увагу на його суспільній небезпечності, перевівши діяння з категорії злочинів невеликої тяжкості до злочинів середньої тяжкості та тяжких. Тому аналіз деяких статистичних показників жорстокого поводження з тваринами, зокрема загальна характеристика рівня злочинності, рівня судимості та динаміки цих злочинів в Україні після внесення змін до ст. 299 КК України, слугує своєрідним індикатором ефективності таких змін. Джерелом інформації про кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень за ст. 299 КК України є Єдині звіти про кримінальні правопорушення, надані Генеральною прокуратурою України.

У чинній редакції ч. 1 ст. 299 КК України зазначено, що жорстоке поводження з тваринами, які належать до хребетних, включаючи безпритульних, є умисним діянням, яке призводить до каліцтва або загибелі тварини. До таких дій також відносяться нацьковування тварин одна на одну або на інших тварин, якщо це вчинено з хуліганських чи корисливих мотивів, а також публічні заклики до вчинення дій, що містять ознаки жорстокого поводження з тваринами, та розповсюдження матеріалів із закликами до таких дій. Основна увага приділяється суб'єктивній стороні злочину – умисній формі вини, а також виділенню хуліганських і корисливих мотивів. Кваліфікуючими ознаками цього діяння є вчинення зазначених дій у присутності малолітнього або неповнолітнього (ч. 2 ст. 299 КК України) [8].

Очевидно, що закріплений у ст. 299 КК України склад кримінального правопорушення, пов'язаний із жорстоким поводженням з тваринами, є предметом вивчення в рамках дисциплін «Кримінальне право України», «Основи кримінально-правової кваліфіка-

ції», а іноді й у курсах кримінології та інших дисциплінах, що стосуються кримінального права. У контексті вищої освіти окремі аспекти запобігання жорсткому поводженню з тваринами включені до нормативних дисциплін у бакалаврських програмах, а також до обов'язкових і вибіркових курсів у магістратурі, а в деяких випадках – до вибіркових дисциплін в освітньо-наукових програмах, орієнтованих на поліцейську діяльність [9].

З огляду на те, що такі кримінальні правопорушення стають все більш поширеними, а поліція отримує дедалі більше повідомлень від громадян про жорстоке поводження з тваринами, можна стверджувати, що алгоритм дій у таких ситуаціях має бути чітко визначений, подібно до механізмів запобігання та протидії домашньому насильству. Більше того, враховуючи високий рівень латентності цих злочинів, глибоке засвоєння порядку дій у випадках жорсткого поводження з тваринами є одним із ключових аспектів роботи поліцейських у сфері запобігання та протидії кримінальним правопорушенням, що порушують моральні норми [9, с. 50–51].

Європейська конвенція про захист домашніх тварин відіграє ключову роль у правовому регулюванні захисту тварин від жорсткого поводження, хоча вона охоплює лише певний вид тварин – домашніх. Ця Конвенція підкреслює моральний обов'язок людини забезпечувати захист і гуманне ставлення до тварин, а також вказує на їхню цінність для суспільства та особливі зв'язки, що існують між людьми і домашніми тваринами. Згідно зі ст. 3 Європейської конвенції, ніхто не має права завдати домашній тварині зайвого болю, страждання або пригноблення. Також забороняється залишати домашніх тварин без нагляду. На жаль, цей обов'язок часто порушується, що підтверджується великою кількістю безпритульних тварин, які живуть на вулицях [9, с. 68–69].

Розглянувши поняття «жорсткого поводження», а також порівнявши редакції Кримінального кодексу України до і після змін 2017 року, доцільно розглянути й можливі напрями запобігання такого явища в суспільстві. Так варто підтримати Є. С. Назимко, який розглядає триступеневу систему запобігання злочинності із розподілом таких заходів за рівнем на загальносоціальні, спеціально-кримінологічні та індивідуальні. У межах загальносоціального запобігання жорсткому поводженню з тваринами можна виокремити такі заходи, а саме: соціально-економічні (зниження рівня соціальної напруги шляхом боротьби з безробіттям, оптимізація системи соціального захисту населення); правові (удосконалення чинного законодавства у сфері охорони моральності та ліквідація прогалин і суперечностей, укріплення інститутів громадянського суспільства); організаційно-управлінські (здійснення інституційного контролю за дотриманням правопорядку у сфері охорони гуманного ставлення до тварин); культурно-виховні (виховання в дітей і підлітків основ екологічної етики, підняття рівня правосвідомості (у тому числі й еколого-правової свідомості), підвищення рівня моральності в суспільстві та інші заходи) [10, с. 209–210].

Висновки. Захист тварин від жорсткого поводження, безсумнівно, є одним із найважливіших аспектів роботи правоохоронних органів і завжди залишається в центрі уваги суспільства. Якщо професійний інтерес до цієї проблеми знижується, це ставить під загрозу життя хребетних тварин, які стають жертвами жорсткого ставлення. Більше того, такі дії, що є су-

пільно небезпечними, загрожують основам моральності як суспільства в цілому, так і окремих осіб, що може призвести до занепаду духовності та вчинення ще більш небезпечних і жорстоких злочинів.

Досліджено, що у науковій літературі термін «жорстокість» має кілька значень. Його розглядають як характеристику особи, що походить від слова «жорстокий», яке описує людину, що проявляє суворість, жорсткість, безжалісність і лють. Жорстокість може означати безсердечність або рису характеру, що виявляється у заподіянні фізичних чи моральних страждань іншим людям та тваринам. Вона може бути як метою сама по собі, так і засобом для досягнення певних цілей; морально-психологічною рисою, що протистоїть доброті, душевності та людяності. Людина, наділена такою рисою, не відчуває співчуття до інших, принижує їхню гідність і завдає болю; це також може бути характеристикою особи, яка виявляє байдужість до страждань інших або прагне їх завдати. Жорстокість може виступати як метод досягнення цілей, зазвичай з корисливих мотивів, тощо.

Що ж стосується саме жорсткого поводження з тваринами, які належать до хребетних, включаючи безпритульних, є умисним діянням, яке призводить до каліцтва або загибелі тварини. До таких дій також відносяться нацькування тварин одна на одну або на інших тварин, якщо це вчинено з хуліганських чи корисливих мотивів, а також публічні заклики до вчинення дій, що містять ознаки жорсткого поводження з тваринами, та розповсюдження матеріалів із закликами до таких дій.

В Україні досліджується триступенева система запобігання жорсткому поводженню з тваринами, яка включає заходи, поділені на загальносоціальні, спеціально-кримінологічні та індивідуальні. У рамках загальносоціального запобігання можна виділити соціально-економічні, правові, організаційно-управлінські та культурно-виховні заходи. До соціально-економічних заходів можна віднести: зниження рівня соціальної напруги шляхом боротьби з безробіттям, оптимізація системи соціального захисту населення. Що ж стосується правових заходів, то сюди відносимо: удосконалення чинного законодавства у сфері охорони моральності та ліквідація прогалин і суперечностей, укріплення інститутів громадянського суспільства. Останнім видом заходів в триступеневій системі запобігання жорсткому поводженню з тваринами є організаційно-управлінські та культурно-виховні. Зокрема, це стосується здійснення інституційного контролю за дотриманням правопорядку у сфері охорони гуманного ставлення до тварин, виховання в дітей і підлітків основ екологічної етики, підняття рівня правосвідомості (у тому числі й еколого-правової свідомості), підвищення рівня моральності в суспільстві та інші заходи). Спеціально-кримінологічне запобігання необхідно реалізовувати через нормативні, організаційно-управлінські та правоохоронні заходи. Підкреслюється, що основою запобігання жорсткому поводженню з тваринами є профілактична робота з конкретною особою (індивідуальний рівень запобігання злочинності).

Діяльність, спрямована на всебічний захист тварин, є важливим аспектом не лише сучасного гуманістичного руху та цивілізаційного розвитку України, а й відображення самої ідентичності та гідності українського народу. Збереження нашої ідентичності через свободу, гідність і культурну автентичність постає справжнім викликом у контексті російської агресії. У цьому полягає глибина проблеми жорсто-

кого поводження з тваринами, а також необхідність звернення до міжнародного досвіду захисту тварин, що підкреслює наші цивілізаційні цінності та мотивації, які повною мірою відображені в міжнарод-

но-правовій базі. Управління цими принципами на рівні правового мислення визначає загальний напрямок і соціальну значущість практичної правозастосовної діяльності.

Список використаних джерел

1. Шуміло О. О. Кримінологічна характеристика та запобігання жорстокому поводженню з тваринами : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2016. 206 с.
2. Зубченко Н. І. Міжнародно-правове співробітництво держав у сфері забезпечення добробуту тварин та їх захисту від жорстокого поводження: монографія. Одеса : Фенікс, 2016. 284 с.
3. Головка І. А. Кримінальна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2010. 256 с.
4. Полтава К. О. Кримінологічна оцінка рівня і динаміки жорстокого поводження з тваринами в Україні та напрями його запобігання. *Право і суспільство*. 2020. № 1. С. 129–136.
5. Про захист тварин від жорстокого поводження : Закон України від 21 лют. 2006 р. № 3447-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15>.
6. Охота Я. В. Визначення «жорстокого поводження». *Часопис Київського університету права*. 2013. № 4. С. 372–376.
7. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін та ін. Харків : Право, 2015. 680 с.
8. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
9. Як захистити тварин від жорстокого поводження: організаційні, кримінальні, кримінальні процесуальні та криміналістичні аспекти: науково-методичні рекомендації для підрозділів Національної поліції України / Цуцкірідзе М. С., Орлов Ю. В., Орлова Т. А., Строк І. А. та ін. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2022. 72 с.
10. Назимко Є. С. Актуальні питання запобігання органами внутрішніх справ жорстокому поводженню із тваринами. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2014. № 3. С. 207–213.

References

1. Shumilo, O. O. (2016). *Kryminolohichna kharakterystyka ta zapobihannya zhorstokomu povodzhenniu z tvarynami* [Criminological characteristics and prevention of cruelty to animals]. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
2. Zubchenko, N. I. (2016). *Mizhnarodno-pravove spivrobitnytstvo derzhav u sferi zabezpechennia dobrobutu tvaryn ta yikh zakhystu vid zhorstokoho povodzhennia* [International legal cooperation of states in the field of ensuring the welfare of animals and their protection from cruel treatment]: monohrafiia. Odesa : Feniks. [in Ukrainian].
3. Holovko, I. A. (2010). *Kryminalna vidpovidalnist za zhorstoke povodzhennia z tvarynami* [Criminal liability for cruelty to animals]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
4. Poltava, K. O. (2020). *Kryminolohichna otsinka rivnia i dynamiky zhorstokoho povodzhennia z tvarynami v Ukraini ta napriamy yoho zapobihannya* [Criminological assessment of the level and dynamics of animal cruelty in Ukraine and directions for its prevention]. *Pravo i suspilstvo*, 1, 129–136 [in Ukrainian].
5. *Pro zakhyst tvaryn vid zhorstokoho povodzhennia* [On the protection of animals from cruelty]: *Zakon Ukrainy vid 21 liutoho 2006 № 3447-IV*. (2006). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15>. [in Ukrainian].
6. Okhota, Ya. V. (2013). *Vyznachennia «zhorstokoho povodzhennia»* [Definition of "cruel treatment"]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, 4, 372–376 [in Ukrainian].
7. *Kryminalne pravo Ukrainy: Zahalna chastyna* [Criminal Law of Ukraine: General Part] : pidruchnyk / V. I. Borysov, V. Ya. Tatsii, V. I. Tiutiuhin ta in. (2015). Xarkiv: Pravo. 680 s. [in Ukrainian].
8. *Kryminalnyi kodeks Ukrainy* [Criminal Code of Ukraine] : *Zakon Ukrainy vid 05 kvitnia 2001 r. № 2341-III*. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. [in Ukrainian].
9. *Iak zakhystyty tvaryn vid zhorstokoho povodzhennia: orhanizatsiini, kryminalni, kryminalni protsesualni ta kryminalistychni aspekty* [How to protect animals from cruelty: organizational, criminal, criminal procedural and forensic aspects]: *nauk.-metod. rekom. dlia pidrozdiliv Natsionalnoi politsii Ukrainy / Tsutskiridze M. S., Orlov Yu. V., Orlova T. A., Strok I. A. ta in.* (2022)/ *Kharkiv: Kharkivs. nats. un-t vnutr. sprav.* [in Ukrainian].
10. Nazymko, Ye. S. (2014). *Aktualni pytannia zapobihannya orhanamy vnutrishnikh sprav zhorstokomu povodzhenniu iz tvarynami* [Actual issues of prevention of animal cruelty by internal affairs bodies]. *Problemy pravoznavstva ta pravoookhoronnoi diialnosti*, 3, 207–213 [in Ukrainian].

Pirgo Olena,

Postgraduate student,

Department of Criminal Law and Criminology Faculty No. 1

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <http://orcid.org/0009-0009-1858-1046>

CRIMINOLOGY SYSTEM OF MEASURES TO PREVENT CRUELTY TO ANIMALS IN UKRAINE

The article emphasizes that animal cruelty is the subject of interdisciplinary research. Criminological activity aimed at protecting animals is an important vector of the moral and civilizational development of Ukraine, a reflection of the identity and dignity of the Ukrainian people. Preservation of identity through freedom, dignity and cultural authenticity becomes a real challenge in the context of Russian aggression. This is the depth of the problem of cruelty to animals, as well as the need to turn to the international experience of animal protection, which emphasizes our civilizational values and motivations, which are fully reflected in the international legal base. Management of these principles at the level of legal thinking determines the general direction and social significance of practical law enforcement activities.

An analysis of the concepts of "cruelty" and "cruel treatment" was carried out. It has been established that in the social sciences cruelty is usually considered in close connection with the characteristics of a person, his moral qualities and properties. At the same time, in the criminal law of Ukraine, cruel treatment (which is based on the concept of cruelty) is considered by the legislator as a way of committing a crime, that is, it is a component of the objective side of a criminal act.

A three-stage system of preventing cruelty to animals in Ukraine is outlined, with the division of measures into general social, special criminological and individual measures. It is indicated that socio-economic, legal, organizational-management and cultural-educational measures can be distinguished within the framework of general social prevention. Special criminological prevention is proposed to be implemented in three directions: normative, organizational and managerial and law enforcement. It is emphasized that the basis of prevention of cruelty to animals is preventive work with a specific person (individual level of crime prevention).

Key words: animals, cruelty, cruel treatment, criminological support, prevention.

Надіслано до редколегії 11.09.2024